

In de etalage

Stedelijk Museum Kampen

Een goed zilverjaar

door René van Mierlo

De toch al omvangrijke zilvercollectie van het Stedelijk Museum Kampen werd in 2016 opnieuw verrijkt met drie fraaie voorwerpen.

Anthonie van Laer

In mei 2016 bood een gepensioneerde antiquair in België een zilveren pijpcomfort aan van de hand van Anthonie van Laer (Zwolle 1686-1753 Kampen). Het betreft een bijzonder gaaf en fraai pijpcomfort met een diameter van 16,5 centimeter en een hoogte van 8,5 centimeter. Het gewicht bedraagt 294 gram. De buitenkant van de bodem is voorzien van het meesterteken AVL, wat staat voor Anthonie van Laer. De jaarletter F met daarboven een punt betekent dat het komfoortje is gemaakt in 1740. Daarnaast draagt het een 18de eeuws Kamper keurmerk: R.D plus poort. Bij het zien van dit verfijnde komfoor was de begeerte snel gewekt en na enig onderhandelen kon het stuk aan de collectie worden toegevoegd.

Inmiddels bezit het Stedelijk Museum Kampen twintig zilveren en één gouden voorwerp van de hand van deze zilversmid, plus nog een zilveren brandewijnkom die Anthonie heeft gemaakt samen met zijn halfbroer Adrianus Beeldemaker (1706-1791).

Nog steeds verschijnen er bij tijd en wijle voorwerpen van deze uiterst productieve zilversmid op de markt, zodat er hoop is de collectie in de toekomst nog verder uit te breiden. Dat er zoveel werk van Van Laer bewaard is gebleven, heeft te maken met het tijdvak waarin hij leefde en met het vakmanschap dat hij had. De gilden waren op hun retour en bestelden geen grote pronkbekers of drinkhoorns meer en het stadsbestuur verarmde zodat opdrachten voor raadsbekers achterwege bleven. Alleen de kerken en de gegoe-de burgerij hadden nog geld te spenderen. Zo bezit de Evangelisch Lutherse Gemeente in Kampen van zijn hand een fraaie zilveren doopwaterkan uit ongeveer 1750 en heeft de Nederlandse Hervormde Gemeente Kampen een zilveren Avondmaalsbeker uit 1711 in haar bezit. Ook bevindt zich nog veel werk van Van Laer bij particuliere verzamelaars in en rond Kampen. Mochten zij ooit afstand willen doen van het door hen verzamelde Kamper zilver dan houdt het Stedelijk Museum Kampen zich aanbevolen.

Zilveren pijpcomfort. Antonie van Laer, 1740.

Noodmunt van Kampen. Joan Theusz, 1578.

EXTREMVM SVBSIDIVM

De tweede zilveren aanwinst in 2016 kwam in de collectie door middel van een schenking van een particulier op leeftijd. Het betreft een noodmunt (diameter 4,5 centimeter) van Kampen uit 1578. Door belegeringen en bezetting van Kampen tussen 1572 en 1578 was de bodem van de stadskas in zicht geraakt. Besloten werd om het stadszilver te laten omsmelten. Zilversmid Joan Theusz (1523- na 1602) kreeg opdracht om daar vervolgens noodmunten van te slaan. De munten werden geslagen met de tekst 'EXTREMVM SVBSIDIVM' wat zoveel betekent als 'laatste hulpmiddel'. In het midden staat het wapen van Kampen met links en rechts daarvan de waarde-aanduiding. De munten werden geslagen in de waarden $9\frac{1}{2}$, $10\frac{1}{2}$, 21, 42, 19 en 38 stuivers. Het museum is in het bezit van munten met de waarden $10\frac{1}{2}$, 21 en 42 stuivers. De geschonken noodmunt met de waarde-aanduiding van 21 stuivers is daarmee dan wel een doublure, maar desalniettemin een zeer welkome. Slechts één zilveren raadsherenbeker ontkwam aan de smeltkroes. Dat was de schepenbeker van Johan van Urck, daterend uit 1573. Deze beker bevindt zich eveneens in de collectie van het Stedelijk Museum Kampen. Saillant detail is dat deze beker eveneens door Joan Theusz gemaakt is. Zou hij er de hand in gehad kunnen hebben dat juist deze beker niet is omgesmolten?

Suikerstrooilepel

Eind 2016 werd op de valreep nog een zilveren voorwerp aangekocht. Het betreft een zilveren suikerstrooilepel, in 1855 gemaakt door de Kamper zilversmid Volkert Brouwer (Kampen 1801-1865 Kampen). Naast een peperbus-

Suikerstrooilepel.
Volkert Brouwer, 1855.

je, een chatelaine en een set van zes lepeltjes en zes vorkjes is dit het vierde zilveren voorwerp van Volkert Brouwer dat aan de collectie toegevoegd kon worden. De suikerstrooilepel is voorzien van het meesterteken VB (Volkert Brouwer), de jaarletter V (1855) en een Minerva-hoofdje (belastingkeur). De bak is opengewerkt oftewel ajour gezaagd en meet 6,5 x 5 centimeter, de steel heeft een lengte van 11 centimeter.

Suikerstrooilepels waren van begin 18de eeuw tot ver in de 19de eeuw populair bij zowel de eenvoudige als de gegoede burger. Dat had alles te maken met de wijze waarop suiker in die tijd voorhanden was, namelijk niet als strooigoed, maar samengeperst tot 'broodjes'. Deze suikerbroodjes werden door de consument geschaafd en in bakjes gedaan. En met de suikerstrooilepel verdeelde je vervolgens de suiker over het gerecht.

Al met al was 2016 een goed zilverjaar voor de collectie van het Stedelijk Museum Kampen.